

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Pälkäneen kunnanhallitus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Helena Niemi, hallintoasiantuntija, 050 560 6432, helena.niemi@palkane.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Pälkäneen kunnanhallitus 24.9.2020 § 218

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Uudistus saattaa luoda edellytyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisuuden parantamiselle. Lakiehdotuksessa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulta sote-maakunnille. Tämä merkitsee perustason palveluissa sitä, että kunnan muut, kuntalaisen hyvinvointiin merkittävästi vaikuttavat palvelut, kuten varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja liikuntapalvelut jäävät edelleen kuntien järjestämisvastuulle ja sote-palvelut erkaantuvat sote-maakunnan järjestettäväksi. Tämä synnyttää uusia yhdys-/rajapintoja, joilla on vaikutusta kuntalaisen hyvinvointiin ja palvelujen yhteensovittamiseen. Asiakkaan yhdenvertaiset ja sujuvat palvelut edellyttävät yhteistyötä kuntien ja sote-maakunnan toimijoiden kesken yhteistyön eri tasoilla.

Väestön hyvinvointi- ja terveyseroja hallintomallin uudistamisella ei sen sijaan kyetä kaventamaan. On myös epävarmaa voiko esitys taata pienten kuntien palveluiden säilymisen paikkakunnilla siten että ne ovat helposti saavutettavissa. Myös kunnilla olevien sote-kiinteistöjen kohtalo tulisi ratkaista siten, etteivät kiinteistöt kolmen vuoden vuokra-ajan jälkeen jää kuntien vastuulle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa on kuvattu sekä kuntien että sote-maakuntien terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuut ja velvoitteet. Myönteisenä on pidettävä 7 §:n mukaista sote-maakuntien veloitetta tukea kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Sosiaali- terveydenhuoltomenojen kasvun hallinnan ja väestön terveyserojen vähentämisen tavoitteeseen pääsemiseksi keskeistä on kuitenkin panostus kansansairauksien vähentämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen. Näihin voidaan merkittävästi vaikuttaa muilla kuin terveydenhuollon keinoilla. Keskiöön tältä osin nouseekin kuntien edellytykset tehdä kokonaisvaltaista terveydenedistämistyötä ja vastata laadukkaalla tavalla sille jäävistä tehtävistä. Tulevalla rahoitusmallilla ja valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin tältäkin osin. Esityksen suurin puute on, että siinä ei huomioida riittävästi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävien erityispiirteitä pienissä kunnissa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen piiriin on luettava kuntien toteuttamat syrjäytymisen haittoja ehkäisevät toimet. Kaiken kaikkiaan esitetty taso kuntien hyte-rahoitukseksi on liian alhainen ja epärealistinen sekä lisäksi tehtävissä on päällekkäisyyttä sote-maakunnan ja kuntien kesken.

Erityisen tärkeää yhteistyö on sote-maakunnan ja kunnan yhteisillä asiakaspinnoilla, joissa vaikuttavalla yhteistyöllä on mahdollista edistää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä hillitä niin kunnan kuin sote-maakunnan kustannusten kasvua. Yhteisiä asiakaspintoja on mm. lasten ja perheiden palveluissa, nuorten työpajapalveluissa ja maahanmuuttopalveluissa. Lisäksi osaavan työvoiman ennakointi ja opiskelijoiden sote-palvelut edellyttävät koulutuksen järjestäjän ja maakunnan yhteistyötä. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon ne rajapinnat jotka syntyvät kunnalle jäävän ennaltaehkäisevän työn ja sote-maakunnalle siirtyvän korjaavan työn välille. Nämä kaksi osaa pitää pystyä koordinoimaan siten että linkki ei jää näkymättömäksi.

Esityksen sisältö painottuu terveydenhuollon palveluihin ja sosiaalipalvelut jäävät pienempään rooliin. On vaikea arvioida esityksen todellista vaikuttavuutta terveys- ja hyvinvointierojen kapenemiseen. Maakuntien rakenteelliset ja kokoihin liittyvät erot eivät esitetyllä malilla poistu, eikä esityksessä muutenkaan huomioitu kuntien eroavaisuuksia.

Sote-uudistuksessa tulee turvata kuntien kyky huolehtia jatkossakin elinympäristöjen laadun ja asukkaidensa hyvinvoinnin kehittämisestä.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen

pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Esitys ei varmista pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalveluiden synergiahyötyjä. Harkinta ensihoitopalvelujen tuottajasta on kuitenkin sote-maakunnalla, vastaavasti kuten harkinta on nyt sairaanhoitopiirillä. Ensihoidon tuottaminen pelastuslaitoksen toimesta on jatkossakin mahdollista, mutta esitys tulee tuottamaan valtakunnallisesti hajanaisen järjestelmän. Ensihoitopalvelujen tuottamisesta pelastustoimen resursseja ja organisaatiota hyödyntäen tulee säätää kansallisesti lakitasoisesti.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Uudistus kaventaa paikallista demokratiaa merkittävästi, kun yli puolet kunnan tehtävistä ja rahoituksesta siirretään maakunnalle. Pienemmät kunnat eivät tule saamaan edustajiaan maakuntavaltuustoon mikä kaventaa kansanvaltaisuutta. Maakunnan itsehallinto vaaleilla valittuine valtuustoineen ei paikkaa demokratiavajetta, kun itsehallinto on hyvin heikko mm. rajoitetun päätöksentekovallan, verotusoikeuden puuttumisen ja vahvan valtion ohjauksen vuoksi. Itsehallinto on jäämässä näennäisdemokratiaksi. Esitys merkitsee toteutuessaan myös sitä, että päätöksenteko sosiaali- ja terveydenhuollon asioista keskittyy jatkossa entistä harvemmille luottamushenkilöille, mikä vähentää merkittävästi kansanvaltaisuutta. Alueellista itsehallintoa ollaan luomassa vastoin paikallisen itsehallinnon peruskirjassa määritellyjä itsehallinnon periaatteita. On vaikea nähdä, että esitetty hallintojärjestelmä kokonaisuutena arvioituna täyttäisi itsehallinnon periaatteet perustuslaissa säädetyllä tavalla.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei pääosin [Kuntien ja sote-maakuntien yhteistyölle ei tule luoda minkäänlaisia lainsäädännöllisiä esteitä. Paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut tulee mahdollistaa lainsäädännöllä. Kunnan asukkaan näkökulmasta sekä toiminnallisesti ja kansantaloudellisesti on tärkeää mahdollistaa sopimusjärjestelyt kuntien ja maakuntien kesken. Yhteistyöjärjestelyistä, tuotannosta ja järjestämisvastuun siirrosta on oltava mahdollisuus sopia ottaen huomioon kuntien ja sote-maakuntien toimintaympäristöjen erilaisuus. Sote-maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa sote-maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista. Sote-maakuntalakiluonnoksen 8 §:n mukaan maakunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta yhdelle tai useammalle kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään. Sääntelytapaa tulisi muuttaa siten, että sopiminen olisi mahdollista aina, jollei sitä erikseen kielletä. Onnistuminen punnitaan alueellisen toimeenpanon onnistumisena. Uudistuksella tavoiteltavat hyödyt realisoituvat vasta pidemmän ajan kuluessa, mutta muutoksen aiheuttamat häiriökustannukset näkyvät nopeammin kunnissa ja sote-maakunnissa. Maakuntalaissa tulisi sallia maakunnille ja kunnille mahdollisuus sopia tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle ja päinvastoin. Lähtökohtana tulisi olla itsehallintoon ja järjestämistehtävään luontevasti kuuluva mahdollisuus sopia järjestämisvastuun siirtämisestä niissä tehtävissä ja niissä tapauksissa, joissa se on tarkoituksenmukaisinta. Tarpeeton rajoittava sääntely jäykistää toimintaa, vähentää tehokkuutta ja heikentää alueiden ja kuntien poikkeavien olosuhteiden huomioidon mahdollisuutta. Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus arvioida omista lähtökohdistaan, onko tarkoituksenmukaista sopia tehtävien

hoitamisesta kunnan kanssa. Sopimismahdollisuus on tarpeen esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon, kotouttamisen ja kuntouttavan työtoiminnan tehtävissä sekä opiskeluhuollon, psykologi- ja kuraattoripalveluissa. Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus ottaa kunnalta tehtävä hoitaakseen täyttä korvausta vastaan ja toisaalta mahdollisuus siirtää järjestämisvastuuta harkitsemassaan laajuudessa kunnalle.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Sote-maakunnan tulee voida organisoida toimintansa tarkoituksenmukaisella tavalla, mikä tukee itsehallinnon toteutumista. Sote-maakunnan ensisijaisena tehtävänä on järjestää sille lailla säädetyt tehtävät, eikä sen itselleen ottaman tehtävän hoitaminen saa laajuudeltaan vaarantaa sen lakisääteisten tehtävien hoitamista.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Keskeisin uhkakuva osallistumisen onnistumiselle on, että sote-maakuntien ja kuntien palvelut ja osallistumisjärjestelmät muodostavat asukkaan ja kuntalaisen näkökulmasta vaikeasti hahmottuvan ja lähestyttävän kokonaisuuden. Oletettavaa on, että tämä vähentää kiinnostusta vaikuttamiseen ja hankaloittaa vaikuttamista sinänsä. Osallistamista suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota sen vaikuttavuuteen. Sote-maakunnat ovat huomattavasti nykyisiä kuntia suurempia kokonaisuuksia, joten myös asukkaiden osallisuus tulee toteutumaan eri lähtökohdista. Sote-maakuntien osallistamistyössä tuleekin painottaa erityisesti osallistumista asiakaslähtöisten palvelujen sekä prosessien kehittämiseen.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Järjestämisvastuun tulisi olla jakamaton, mutta tuottamisvastuusta tulisi sopia maakuntien kuntien kanssa tarkoituksenmukaisella tavalla.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Julkisen talouden tasapainon näkökulmasta keskeistä on lakisääteisten tehtävien arviointi suhteessa yhteiskunnan käytössä oleviin resursseihin. Sote-maakuntien uusia tehtäviä koskevan lainsäädännön valmistelussa tulee jatkossa panostaa entistä enemmän taloudellisten vaikutusarviointien tekemiseen ja niiden laatuun. Vaikutusarvioinneissa tulee huomioida kokonaisvaikutukset huomioiden myös välilliset vaikutukset esimerkiksi kunnille. Poikkeusolosuhteiden johdosta muodostuvien nykyisten sairaanhoitopiirien alijäämien kattamisvelvollisuutta ei tule kohdistaa kuntien vastuulle.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella

tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin [On epäselvää, toteutuuko lainsäätäjän tarkoitus esityksessä ehdotetulla sääntelyllä. Pykälän sanamuoto mahdollistaa maakuntien alueen kuntien kiinteistöinvestoinnit maakunnallisen palvelutuotannon käyttötarkoitukseen. Ehdotuksen mukainen sanamuoto rajoittaa maakunnan itsehallintoa. Kuntien omistamat nykyiset sote-kiinteistöt edellyttävät mittavia investointeja, joita on lykätty merkittävässä määrin sote-uudistuksen viivästyminen myötä. Lakiesitysten mukaan maakunta ottaa lähtökohtatilanteessa kuntien sote-kiinteistöt vuokralle kolmeksi vuodeksi. Suurempien korjausinvestointien rahoittaminen ei voi toiminnan siirryttyä maakuntiin jäädä kuntien vastuulle, vaan ko. investoinnit tulee rahoittaa maakuntien maksamien vuokrien kautta täysimääräisesti vuokrasopimusaikana pääomakustannukset huomioiden. Esitetty omaisuusjärjestely on kuntien näkökulmasta epäoikeudenmukainen ja kohtuuton. Se vaarantaa myös kuntien mahdollisuuksia selviytyä jäljellä jäävien tehtävien hoitamisesta. Kuntien taseeseen ja vastattavaksi jää merkittävä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan liittyvä kiinteistömassa, vaikka toiminta siirtyy maakuntaan. Sote-kiinteistöjä ei voida jättää kuntien vastuulle vuokra-ajan päättymisen jälkeen.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastauksen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei lakiluonnoksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota, eikä esitetty säädös yksistään turvaa tämän edellyttämien yhteistyörakenteiden ja toimintamallien muodostumista. Esitetystä tulisi täydentää siten, että neuvotteluelvoituksen lisäksi sote-maakunnan ja kuntien tulisi sopia yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Luonnoksen 14 §:n mukaan sote-maakunnan ja kuntien on valtuustokausittain neuvoteltava tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Kyse lienee muodollisen yhteistyön minimisäännöksestä. Tosiasiassa kuntien ja maakuntien välillä on erittäin paljon yhdyspintoja, joissa käytännön yhteistyön on toimittava.

E erityisen tärkeää yhteistyö on sote-maakunnan ja kunnan yhteisillä asiakaspinnoilla, joissa vaikuttavalla yhteistyöllä on mahdollista edistää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä hillitä niin kunnan kuin sote-maakunnan kustannusten kasvua. Yhteisiä asiakaspintoja on mm. lasten ja perheiden palveluissa, nuorten työpajapalveluissa ja maahanmuuttopalveluissa. Lisäksi osaavan työvoiman ennakointi ja opiskelijoiden sote-palvelut edellyttävät koulutuksen järjestäjän ja maakunnan yhteistyötä. Sote-palveluiden on myös oltava kuntalaisille näkyviä ja helposti saavutettavia.

Jatkovalmistelussa tulisi keskittyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellyttämään tiedon ajantasaisuuteen ja tiedon liikkumisen mahdollistavaan lainsäädäntöön. Ajantasaisen tiedon välittämisen velvollisuus olisi syytä kirjata erikseen maakuntien tuottamaan asiantuntijatukseen kunnille.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin [Sote-järjestämislaissa viitataan useasti muuhun lainsäädäntöön, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista ja sitä, missä laissa mistäkin asiasta säädetään. Kyseisen lain 8 §:n otsikkona on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu, mutta pykälän 1 momentin mukaan järjestämisvastuun sisällöstä säädetään tarkemmin sote-maakuntalain 7 §:ssä. Olisi tarkoituksenmukaisempaa, että järjestämisvastuun sisällöstä säädettäisiin järjestämislaissa. Järjestämisvastuun siirto maakunnalta yksittäiselle kunnalle rikkoo uudistuksen tausta- ja tarkoituseriaa. Jotta sote- ja maakuntauudistukselle asetetut tavoitteet saavutetaan, tulisi järjestämisvastuun säilyä maakunnalla kokonaisuudessaan. Maakunta voi sopia palvelujen tuottamisesta alueensa kuntien kanssa, mikäli kunnilla on siihen halukkuutta. Maakuntalain 8 §:n mahdollistama järjestämisvastuun siirto aiheuttaa myös ristiriidan palvelujen rahoittamista koskevaan lainsäädäntöön, joka 1 §:n mukaan koskettaa vain maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen rahoitusta.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Lakiehdotus kuvaa toimintaympäristön, jonka tavoitteena on tuottaa yhdenvertaisuutta, mutta ehdotus itsessään ei sisällä konkreettisia ehdotuksia, joiden perusteella voitaisiin arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista. Yhdenvertaisuutta voidaan mitata lukuisin eri mittarein ja tulkita eri tavoin. Myös pienten ja syrjäisten kuntien asukkaiden pääsy kohtuullisella etäisyydellä olevien sote-palveluiden pariin tulee taata. Viime kädessä palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen vaikuttaa ammattihenkilöiden saatavuus ja riittävyys palvelutuotannossa, sekä palvelukeskusten sijainti. Lakiehdotus ei sisällä tähän seikkaan liittyvää tarkastelua. Lakiehdotuksessa ei myöskään oteta kantaa siihen, miten taataan palveluiden jatkuminen ja saavutettavuus pienissä kunnissa, joissa uhkana on, että nykyiset palvelut siirtyvät kauemmaksi kuntien nykyisistä palvelukeskuksista.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei [Uudistuksessa tulee varmistaa kuntien mahdollisuudet kehittää asukkaiden hyvinvointia, elinympäristöjen laatua sekä tehdä elinvoimainvestointeja. Tätä tavoitetta voidaan edistää rajaamalla uudistuksen kuntakohtaisten negatiivisten rahoitusvaikutusten enimmäismäärä lausunnolla olevaa lakiesitystä merkittävästi pienemmiksi. Toisaalta tulee varmistaa julkisen talouden kestävyys sote-maakuntien tehtävien ja rahoitusmahdollisuuksien tasapainottamisen sekä sote-maakuntien toiminnan jatkuvan tavoitteellisen kehittämisen kautta. Lisäksi tulee määritellä prosessi sille, miten maakuntien elinkelpoisuutta arvioidaan säännöllisesti (vrt. sote-maakuntien suuri määrä ja suuresti vaihtelevat koot). Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toteutumisen näkökulmasta työnjakoa keskeisempi kysymys on se, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset tehdä kokonaisvaltaista terveydenedistämistyötä. Kuntien rahoitusaseman turvaaminen uudistuksen jälkeen on tältäkin osin täysin ratkaisevassa asemassa.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Pykälässä mainitaan mistä kaikesta sote-maakunta vastaa ja mitä sillä tulee olla käytössään, mutta tämä ei vielä turvaa järjestämisvastuun toteutumista riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Järjestämisvastuun toteutumisen riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta tulisi tarkastella ensisijaisesti sote-maakunnan ja valtion suhteen perusteella. Tätä kautta arvioiden järjestämisvastuuseen olennaisesti kuuluva itsellinen liikkumatila on jäämässä perustettavissa sote-maakunnissa äärimmäisen kapeaksi. Vahvistuva valtionohjaus, raamibudjetointi ja tiukentuva suhtautuminen yksityisten palveluntuottajien käyttämiseen murentavat tosiasiallista järjestämisvastuuta vieden eväät paikallisten alueellisesti punnittujen ratkaisujen tekemiseltä.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin [12 §:n mukaan hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta sote-maakunnan on vastattava palvelutarpeen arvioinnista hankittavien palvelujen osalta. Sote-maakunta voi hankkiessaan terveystalvakuja antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi, osana asiakkaille annettavaa hoitoa, kuitenkin asiakkaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisujen tekemisen, hoitosuunnitelman laatimisen sekä lähetteen laatimisen erikoissairaanhoidoon. Ei ole tarkoituksenmukaista kieltää palvelutarpeen arviointia ja asiakasohjaukseen liittyvä muita valmistelevia tehtäviä sosiaalipalvelujen osalta.]

17. Ovako 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei pääosin [Ehdotuksen mukaisella sääntelyllä ei ole tarkoituksenmukaista vaikeuttaa nykyisestäään yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksia toimia palveluntuottajina.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin [Valmiuskeskuksen perustaminen sinällään on tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Valmiusasioita tulee tarkastella laajasti suhteessa eri uhkamalleihin ja hallinnon uudistamisen myötä tulee täsmentää eri toimijoiden vastuut uhkiin varautumisessa. Laissa pelastustoimen järjestämisestä eikä sote-järjestämislaissa kuvata pelastuslaitosten roolia valmius- ja varautumisasioissa, vaikka kyseessä on kuitenkin useimpien valtakunnallisten uhkamallien suhteen kaikkein keskeisin toimija. Sote-maakuntien pelastustoiminnan tulee jatkossa koordinoida ja tukea entistä vahvemmin kuntien valmiussuunnittelun ja varautumisen kehittämistä.]

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Maakuntarajan ylittävää toimintaa ei tulisi rajoittaa. Jo nykyään palveluja tarjotaan yleisesti digitaalisesti maakuntarajojen yli esimerkiksi virtuaalisairaalan muodossa. Digitalisaatio on yksi merkittävin kustannussäästöjen saavuttamisen keino terveydenhuollossa. Asiakkaiden oikeus valinnanvapauteen ja palvelujen saatavuuteen tulee varmistaa myös maakuntarajojen yli.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Kunnat ovat jatkossakin asukkaiden keskeinen rajapinta julkiseen hallintoon. Kunnat vastaavat jatkossakin mm. sivistys- ja vapaa-ajan palveluista, kaavoituksesta sekä kunnan infrastruktuurin ylläpidosta. Lakiesitykseen tulisikin lisätä pelastustoimen ja ensihoidon palvelutason ja kehittämistoimenpiteiden toteutumisesta raportointi myös kunnille. Tämä on olennaista myös kuntien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tehtävän näkökulmasta.]

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei [Pienimmät maakunnat tulevat todennäköisesti tarvitsemaan laajamittaista yhteistyötä kyetäkseen hoitamaan sote-maakunnille säädetyt tehtävät. Oletettavaa onkin, että maakuntien määrä vähenee joko kriisimenettelyn kautta tai heikoimpien hakeutuessa yhteistyöhön vapaaehtoisesti.]

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei [Lakiesityksissä sote-maakuntien lukumäärä on suuri ja maakuntien koot vaihtelevat. Uudenmaan osalta ratkaisu poikkeaa muun maan sote-maakuntaratkaisusta. Maakuntien elinkelpoisuutta ja sitä kautta lukumäärää tulee arvioida uudistuksen voimaan tulon jälkeen. Sote-maakuntien toiminnan ja hallinnon tehokkuus tulee varmistaa esim. tukipalveluyhteistyötä edistämällä. Huomion arvoista on, että valtion hallinnon aluejako ei vastaa esimerkiksi poliisilaitosten, aluehallintovirastojen tai tuomioistuinten osalta nyt esitettyä sote-maakuntajakoa.]

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei [Kuntien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta pääkaupunkiseudun kuntia ei tulisi kohdella eri tavalla kuin kuntia muualla Suomessa.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei [Kunnat ovat jättäneet sote-toimitiloihin liittyviä investointeja tekemättä sote-uudistuksen viivästyksen ja uudistuksen aiheuttamiin muutoksiin liittyvän epävarmuuden johdosta. Kolmen vuoden vuokrasopimus ei mahdollista pitkän aikavälin peruskorjaus- ja perusparannusinvestointien toteuttamista kuntien rahoittamina, jos on olemassa mahdollisuus, että ko. toimitilat jäävät vuokrasopimuksen jälkeen tai lähitulevaisuudessa tyhjilleen. Kiinteistöjen kohtaloon tulisi kiinnittää enemmän huomiota, koska etenkin pienissä kunnissa on vaarana se, että tyhjilleen jääneille kiinteistöille ei löydy muuta käyttöä. Kiinteistöjen arvon alaskirjaus tulee aiheuttamaan kunnille rajut tasevajeet. Vuokratason on turvattava mahdollisuus sote-kiinteistöjen ylläpitoon ja korjausrakentamiseen. Voimaanpanolain 31 §:n mukaan kuntayhtymien on katettava taseen alijäämänsä vuoden 2022 loppuun mennessä. Alijäämien kattamisvelvoitetta tulee muuttaa siltä osin kuin alijäämät ovat aiheutuneet koronakriisin vaikutuksista. Kunnilla ei tule olla sairaanhoitopiirien alijäämien kattamisvelvoitetta vuonna 2020 tai sen jälkeen muodostuneiden alijäämien osalta. Alijäämien kattamisvelvoite lakiesityksen muodossa on kunnille kohtuuton kuntien taloustilanne, uudistuksen rahoitusvaikutukset ja koronakriisin kuntatalousvaikutukset huomioiden. Kunnilla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa koronakriisin aiheuttamien sairaanhoitopiirien alijäämien muodostumiseen.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosäätely hyväksyttävä?

ei pääosin [Omaisuusjärjestelyjen vaikutuksen rajaa tulee laskea, ja omaisuusjärjestelyjen vaikutusten lisäksi kriteerissä tulee ottaa huomioon itse sote-uudistuksen useille kunnille aiheuttamat negatiiviset rahoitustasapainovaikutukset. Ehdotettu korvaus kattaisi 75 prosenttia niistä kustannuksista, jotka alittavat edellä mainitun veronkorotuspaineen, jos kyse olisi kunnasta, jonka veroprosentti ylittää kahdella keskimääräisen veroprosentin. Omaisuusjärjestelyjen korvaus tulee ulottaa myös kunnilta sote-maakuntiin siirtyviin omaisuuseriin. Kuntien omistamiin Sote-kiinteistöjen irtaimen omaisuuden siirtoa korvauksetta maakunnalle ei voida hyväksyä.]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva säätely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa [Mainittu sopimuksien mahdollinen muuttaminen hankintalainsäädännön puitteissa saattaa aiheuttaa merkittäviä riitaprosesseja tulkintaerimielisyyksien ilmetessä ja palveluntarjoajien kokiessa mahdollisesti tulleen eriarvoisesti kohdelluiksi.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin [Talouden muuttunut toimintaympäristö on tuonut uusia, huomattavia riskejä uudistuksen toteuttamisen näkökulmasta. Sote-uudistus aiheuttaa jo yksin kuntien tulevien vuosien talouteen poikkeuksellista epävarmuutta. Tätä epävarmuutta lisää merkittävästi vallitseva koronaviruspandemia, joka on jo aiheuttanut kunnille merkittäviä taloudellisia haasteita ja johtanut kuntien ja sairaanhoitopiirien palvelu- ja hallintojärjestelmien merkittävään kuormitukseen. Maakuntien perustaminen ja niiden toiminnan käynnistäminen on erittäin mittava muutosprosessi, joka edellyttää poikkeuksellisen huolellista valmistelua. Uudistuksen vaikutukset ovat moniulotteiset ja sen toteuttamiseen liittyy edelleen sekä paljon epävarmuuksia, että riskejä. On epätodennäköistä, että hyvän lainsäädäntötavan edellyttämä huolellinen valmistelu ja vaikutusten arviointi sekä toimeenpano olisivat toteutettavissa esitetystä aikataulusta.]

44. Voimaannonpykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannonpykäläkohtaisista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä [Eesityksen myötä voimakkaasti kasvavien sote-palvelujen rahoitus on sinänsä vahvemman pohjalla. Toisaalta valtionrahoitus ei kuitenkaan ole linjassa sote-maakunnille sovitettavan itsehallinnollisen aseman kanssa (vrt. kuntalain soveltaminen laajalti). Keskeinen kysymys on, miten julkisen talouden tasapainosta pidetään huolta sote-palvelujen osalta uudessa järjestelmässä. Sote-maakuntien tehtäviä tulee arvioida kriittisesti, ja sote-maakuntien tehtäviä koskevien lainsäädäntöesitysten vaikutusarviointeja tulee kehittää. Priorisointi tulee tehdä jo sote-maakuntien tehtäviä asetettaessa ottaen huomioon julkisen talouden rahoitusmahdollisuudet. Lisäksi on tärkeää luoda sote-maakunnille kannusteet kehittää ja tehostaa jatkuvasti toimintaansa. Koska mallissa valtion ohjaus on erittäin tiukka, on myös rahoituksen osoittaminen valtiolle oikea ratkaisu.]

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun

palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Esitetty rahoitusmalli ottaa huomioon tehtävien, palvelutarpeiden ja kustannustasojen muutostekijät. Keskeisen haasteen muodostaa se, miten valtionrahoitukseen perustuvaan järjestelmään saadaan rakennettua sote-maakunnille taloudelliset kannusteet kehittää ja tehostaa jatkuvasti toimintaansa julkisen talouden tasapainon edistämiseksi.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määräytymistekijät on arvioitava sote-palvelujen uuden rakenteen mukaiseen tutkimustietoon perustuen melko pian sote-uudistuksen voimaan tulon jälkeen. Rahoituksen määräytymisessä tulee huomioida myös alueelliset erot kustannustasoissa (palkkatasot, kiinteistöt, investoinnit).]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei [Rahoitus pelastustoimen osalta ei tule olemaan riittävä. Hallituksen linjauksissa pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että kansalaisten ja koko yhteiskunnan turvallisuus säilyy ennallaan tai paranee. Esitetyllä rahoitusmallilla turvallisuus heikkenee.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei [Tarvetekijät eivät kuvaa täydellisesti väestön tarpeita, jotka lisäksi muuttuvat ajassa.]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei [Kuntien omaisuuserien siirtyminen sekä jäljelle jäävästä omaisuudesta aiheutuvat vastuut tulee kompensoida kunnille täysimääräisesti. Kuntien omistukseen jäävien sote-kiinteistöihin kohdistuvat investoinnit tulee rahoittaa täysimääräisesti sote-maakuntien maksamien vuokrien kautta kulloinkin voimassa olevan vuokrasopimuksen kuluessa.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei [Uudistuksen myötä kuntien lainakanta pysyy ennallaan, tulorahoitus puolittuu, valtionosuusriippuvaisuus kasvaa - mutta investointitarpeet pysyvät ennallaan. Uudistus vaikeuttaa etenkin uusien asuin- ja yritysalueiden avaamista ja rahoittamista, koska uudistus heikentää kuntien rahoituspohjaa. Tästä syystä valtionosuuskriteereitä tulisi muuttaa siten, että ne sisältävät kasvuintensiivisten kuntien rahoituksen huomioimisen. Valtionosuusjärjestelmä arvioitava tutkimukseen perustuen uuden rakenteen mukaisesti piakkoin sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen. Tulevalla rahoitusmallilla ja valtionosuusjärjestelmän muutoksilla on ratkaiseva merkitys kuntien tuleviin toimintamahdollisuuksiin niin perusoikeuksien toteuttajana kuin elinvoima- ja kilpailukykytehtävien hoitajana. Koska kunnat huolehtivat jatkossakin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella merkittävästä määrästä perusoikeudellisia tehtäviä (mm. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus), on niiden hoitamisen edellytykset turvattava kannustavan rahoitusratkaisun avulla. Myös perustuslain rahoitusperiaate edellyttää, että kunnille turvataan riittävät voimavarat niille jäävien tehtävien hoitamiseksi.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Esityksen sisältämä muutosrajoitin on poistettava.

Esitys sisältää muutosrajoittimen, jonka tarkoituksena on hillitä kustannusten kasvua. Mekanismi toimii siten, että jos kunnan sote-kustannukset nousevat valtakunnallista keskiarvoa enemmän, vähennetään siltä osin 60 % lisääntyneistä kustannuksista pysyvästi tulevista valtionosuuksista.

Koko muutosrajoitin tulisi poistaa esityksestä, koska kunnilla on vielä velvollisuus järjestää sosiaali- ja terveystalvet. Kuntien rahoituksen leikkaaminen pysyvästi siksi, että kunta järjestää sille lailla osoitetut tehtävät välttämätöntä tarvetta vastaavasti ei voi edetä lainsäädännössä.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei pääosin [Koska valtion verotus on progressiivisempaa kuin kunnallisverotus, tulee esityksessä huolehtia siitä, että veronmaksajien kokonaisveroaste ei nouse. Esityksessä on lähdetty siitä rajauksesta, että rahoitus maakuntien toimintaan kerätään kokonaisuudessaan valtion verotuksen kautta. Lähtökohta on ongelmallinen kannustimien kannalta. Kannustimilla on merkittävä rooli toiminnan tehostamisessa, jota uudistuksella tavoitellaan. Jos valtio ulosmittaa kunkin alueen aikaansaaman tehokkuushyödyn pois alueelta itseltään, alueella ei ole kannustimia tehostaa toimintaansa. Verotusoikeuden kanssa alueen tehokkuuden kasvaminen hyödyttää alueiden asukkaita enemmän, koska alueen päättäjät ovat vastuussa oman alueensa asukkaille ja oman alueen verotus pyritään pitämään mahdollisimman alhaisena. Mikäli veroprosentteja uudistuksen yhteydessä leikataan 12,63 prosenttiyksiköllä vuonna 2023, on tärkeää siirtää kunnallisverotuksessa tehtäviä vähennyksiä valtionverotuksessa tehtäviksi. Näin kuntien tuloveroprosenttien tuotto (ns. efektiivinen veroaste) vastaisi paremmin todellista tuottoa. Uudistuksen suurimmat riskit ovat niissä tekijöissä, jotka vaikuttavat kuntien tulevaisuuden investointikykyyn. Uudistuksessa olisikin välttämätöntä turvata kunnille kannusteet toteuttaa vaikuttavaa elinkeinopolitiikkaa. Lisäksi on huomioitava, että jo ennen ehdotettua uudistusta kuntien on ollut välttämätöntä kasvattaa lainakantaansa asuntotuotantoa ja vetovoimaa lisäävien rakennushankkeiden ja sitä kautta kasvun varmistamiseksi. Tämä kasvava lainakanta jouduttaisiin ehdotetun uudistuksen jälkeen ylläpitämään merkittävästi pienemmällä veropohjalla.]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Julkisen alan eläkejärjestelmän kestävyys kannalta on tärkeää, että sote-maakunnat ovat kuntien lisäksi lakisääteisesti Kevan jäsenyhteisöjä ja että sote-maakuntien omistamien tai niiden määräysvallassa olevien yhtiöiden on mahdollista liittyä Kevan jäsenyhteisöksi. Sote-maakunnan palvelukseen siirtyneestä henkilöstöstä aiheutuvat eläkemenoperusteiset maksut (tasausmaksu) ja työkyvyttömyyseläkemaksut tulee kohdentaa liikkeenluovutushetkestä täysimääräisesti maakunnalle. Purettujen sote-kuntayhtymien ja jo eläköityneiden sote-työntekijöiden eläkemenoperusteiset maksut tulee siirtää maakunnalle eikä niiden tule jäädä kuntien vastattavaksi. Tasausmaksun vaikutukset kuntien talouteen tulee arvioida huolellisesti osana

taloudellisten vaikutusten kokonaisuutta. Lisäksi tulee selvittää, olisiko palkkasummaperuste verorahoitusta oikeudenmukaisempi jakoperuste. Sote-maakunnalle siirtyviin osalta toimintoihin liittyvät eläkemenoperusteiset maksut tulee kokonaisuudessaan siirtää maakunnalle (myös vanhojen kuntayhtymien ja palvelussuhteiden osalta). Tasausmaksua määriteltäessä tulee huomioida siirtyvä henkilöstö kokonaisuudessaan. Jakoa ei ole mahdollista suorittaa laskennallisesti esim. tilastokeskuksen tai Kevan toimintayksikkökoodien perusteella, koska esim. osa tukipalveluhenkilöstöstä sekä koulukuraattorit ja -psykologit työskentelevät muilla kuin sote-yksiköihin viittaavilla toimintayksikkökoodeilla.]

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Lakiehdotuksen mukaan koulupsykologit ja -kuraattorit siirtyvät sote-maakunnan palvelukseen. Muutoksen yhteydessä tulee varmistaa lähipalveluperiaate ja toimiva yhteistyörakenne kunnan sivistyspalvelujen ja maakunnan oppilashuoltopalvelujen välille. Riskinä on, että oppilashuolto etäänny kuntien opetuspalveluista ja paikallisten oppilaitosolojen tuntemus heikkenee. Kuraattorien ja koulupsykologien toimintaa säädellään nykyisin perusopetuslaissa, oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa sekä opetussuunnitelman perusteissa.

Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen ja toteuttaminen sekä yhteistyö koulun/oppilaitoksen toimijoiden kanssa on vaarana vaikeutua, jos oppilashuollon palvelut ovat irrallaan koulun arjesta. Opiskeluhuolto on kokonaisuus, johon kuuluvat yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhuolto. Opiskeluhuolto on lakisääteinen, kiinteä ja elimellinen osa koulun ja oppilaitoksen toimintaa. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona, josta on päävastuussa koulun tai oppilaitoksen rehtori.

Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat ja se edellyttää saumatonta yhteistyötä. Tätä työtä ei voi tehdä erillään koulun arjesta. Opiskeluhuollon tärkeimmät yhteistyökumppanit arjen työssä ovat rehtorin ohella opettajat ja erityisopettajat. Arjen työssä opiskeluhuollon työntekijät osallistuvat tarvittaessa kokoontuviin monialaisiin yksilökohtaisen opiskeluhuollon palavereihin ja kehittävät ja toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhuoltoa eri tavoin. Kuraattorit ja koulupsykologit tarjoavat tuki- ja ohjauskeskusteluja lain mukaan kiireellisesti heti samana tai seuraavana päivänä. Myös tämä lainmukainen oikeus ei välttämättä toteudu uudistuksessa, jos kuraattori- ja psykologipalvelut ovat liian erillään koulun toiminnoista.

Uudistuksen valmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että maakunnan palkkausjärjestelmää kehitettäessä palkkauksen harmonisointi voidaan toteuttaa pidemmällä aikavälillä suunnitelmallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Sote-maakuntalaki, 91 § Viran perustaminen ja lakkauttaminen. Säännöksen mukaan viran perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää säännösehdotuksen mukaan sote-maakuntavaltuusto tai sote-maakunnan hallintosäännössä määrätty muu toimielin. Nopean ja joustavan päätöksenteon varmistamiseksi on perusteltua, että viran perustamisesta ja lakkauttamisesta päättäisi sote-maakuntahallitus tai muu hallintosäännössä määrätty toimielin.

Kuraattorien ja psykologien sijoittumispaikkaa päätettäessä sote-uudistuksessa tulisi huolellisesti punnita ja arvioida mahdolliset haitat ja hyödyt eri näkökulmat. Jos muutos kuitenkin etenisi esitetyllä tavalla, tulee käyttää paljon aikaa ja voimavaroja oppilashuoltotyön yhteisöllisen ja yksilöllisen työn suunnitteluun ja valmisteluun uudessa toimintamallissa, jottei menetetä nykyisen hyvin toimivan oppilashuoltotyön vahvuuksia. Paikalliset näkökulmat tulee voida ottaa myös tässä suunnittelussa huomioon.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei [Yhdenvertaisuuden näkökulmasta Uudenmaan erilliskäytännössä arvioinnin kohteeksi nousee erityisesti integraatio, jota ei hallinnollisesti toteuttaisi sote-järjestämisen osalta Uudellamaalla samalla tavoin kuin muualla Suomessa.]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä koskevat säännökset Uudellamaalla esitetty säädettyinä tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella

maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Sote-maakuntien järjestämisvastuulle ei tule siirtää kunnilta muita kuin nyt lausunnoilla olevassa esityksessä

ehdotettuja tehtäviä.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei [Ehdotetulla esityksellä ollaan luomassa mittava ohjausjärjestelmä, joka edellyttää huomattavaa resursointia. Valtion strateginen ohjaus ei voi olla liian yksityiskohtaista ja kaikille maakunnille samanlaista, jolloin maakuntien mahdollisuudet vastata omiin palvelutarpeisiinsa parhailla mahdollisilla toimintatavoilla ja palveluilla vaarantuisivat. Myös kuntien erilaisuus ja erilaiset taloudelliset lähtökohdat tulee ottaa huomioon.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei [Ehdottelu sääntely on liian yksityiskohtaista ja luo järjestelmästä liian raskaan. Maakuntien näkökulmasta oleellinen kysymys on kuitenkin se, mikä on neuvottelujen vaikutus käytännössä. Toiminnan ja talouden sekä ennusteiden seuraaminen yhdessä rahoittajan kanssa on erittäin perusteltua.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusten arviointi esityksessä on puutteellinen. Esimerkiksi siirtymätasauksen aiheuttamaa veronkorotuspainetta ei ole avattu hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti siten, että kokonaiskäsityksen luominen vaikutuksista olisi mahdollista. Lisäksi muutosrajoittimen perusteeksi on asiaa esiteltäessä kerrottu kustannusten hillitsemisen lisäksi peruste, jonka mukaan rajoittimella tasataan tosiasiallisesti kuntien välisiä muutoksia. Tätä seikkaa ei kuitenkaan avata hallituksen esityksen perusteluissa. Näiltä osin hallituksen esitys ei vastaa lainvalmistelussa noudatettavaa tarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Vaikutusarvioinneissa ei ole kuvattu myöskään vaikutuksia kuntien investointikykyyn eikä kuntien kiinteistöihin liittyviä riskejä.

Nyt ehdotetusta esityksessä ei ole arvioitu maakunnan todellisia kannustimia huolelliseen julkisten varojenkäyttöön ja sote-kustannusten kasvun hillintään.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei [Uudistuksen toteuttamisesta syntyy merkittäviä muutuskustannuksia, joiden kattaminen haastavassa kuntataloustilanteessa tulee olemaan vaikeaa. On tarkoituksenmukaista, että valtakunnallisen uudistuksen toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset rahoittaa valtio täysimääräisesti. Valtion varaama rahoitus tähän vaikuttaa kuitenkin alimitoitettulta.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Arviot tulee päivittää.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Sopimuksia uusittaessa on huomioitu maakunnan mahdollisuus irtisanoa sopimukset. Mahdollisesti joissakin vanhemmissa sopimuksissa ei ole käytetty edellä mainittua kirjausta irtisanomisoikeudesta.

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

talous

muuta, mitä?

Kaikkiin yllämainituista (valikosta ei voi valita kuin yhden).

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Esitetyssä muodossa uudistus sisältää merkittäviä riskejä esimerkiksi kuntien rahoitusasemalle ja tästä syystä hallituksen esitystä ei tule antaa esitetyssä muodossa eduskunnalle vaan epäkohdat on korjattava, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Niemi Helena
Pälkäneen kunta